

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonikorvm Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

XXXVI. De Ecclesijs, & Monasterijs Canoniorum in Regno Scotorum
consistentibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

ille inuenerit, ad quem Malachias vite formam accepturus iuit, non Eremita, non in syluis, non in solitudine viuens, sed in ciuitate, ac in cella intra Ecclesiam constituta, quales olim erant, & nunc sunt cellae, in quibus clerici canonici apud Ecclesias, & intra Vrbes sub Regulari canonice diluſione vitam solitariam lectionibus, meditationibus, & orationibus traducunt. ibi sedens B. Malachias solitarius habuit infra paucos dies imitatores non paucos, qui illius exemplo excitati ad Ecclesiam conuolabant, & illud vite genus assuebant, quod & B. Bernardus Clareuallensis in suo ad Religionem ingressu fecisse legitur, quem triginta iuuenes nobiles ad monasterium fuerunt secuti: non autem quod pater Monachorum effectus statim fuerit, vel quod monasterium instituerit, vel monachos tunc regendos sumptis, ut Marquez asserit. Postea vero quam sacerdos anno aetatis suae 25. fuit ordinatus, & Episcopatus vices illi suas commisit, vt munus illi commissum dignè exercere valeret, ad quendam Episcopum sanctitatis nomine celebrem contendit, ac monasterium Benchoriense reparandum postea assumpsit: nec tamen monachus factus est. Demum ad episcopalis dignitatis gratiam euectus, confestim, inquit, Bernardus more suo curauit ad discipulos ad solatium sibi de filiis suis conuentum regularium clericorum, quae cum scribit Bernardus, qui Malachiam vidit, & dicit, illum de more suo asciuisse sibi ex filiis suis conuentum regularium clericorum, omnem suspitionem eliminat, & in meridiana luce monstrat, illum ante Episcopatum non cum eremitis in solitudine, sed in ciuitate cum clericis regularibus regulariter vixisse. Denique ipse D. Bernardus, qui eius vitam optime perspectam habuit, & scripsit, nunquam illum inter monachos, sed semper in ordine clericorum reposuit, vnde in libro vite ipsius B. Malachiae dixit, raro talem inter clericos inueniri, quem tamen non est dubium inter monachos repositurum, si ille verè monachus fuisset, quam sententiam cum vniuersis Hybernensium traditio confirmet, quae illum B. Augustini Regulari professorem facit, quod idem Marquez eodem cap. 4. liberè confitetur, peripicuum est, B. Malachiam clericum canonicum, non autem Eremitam Augustinensem extitisse, adeo vt superfluum sit contendere hanc veritatem pluribus illustrare.

CAPVT TRIGESIMVM SEXTVM.

De Ecclesijs, & monasterijs Canonicorum Regularium in Regno Scotorum consistentibus.

DE propagatione canonici regularium in Prouincia, sive in Regno Scotorum verba facturus, ne legentes obliuiscorū synonymiam labatur in errores, vni ante omnia necessarium monendum existimaui, duas nimirum prouincias longamaris intercapedine sciunctas nomen Scotiae olim habuisse, quarum altera ea est, quam nunc Scotia dicimus, Borealis nimirum Albionis, sive Britanniae, sive Anglicanae insulae portio, quae ab Australi Duedo, ac Solueo fluminibus seccernitur, quam terram Pictorum, sive Albaniam nuncupare veteres scriptores consueuerunt. Altera vero cum Hybernia eadem est, quam nunc Irlandiam dicimus, de qua duobus proximè precedentibus capitibus sermo est habitus, nam Hyberniam Scotiam olim vocatam, testes sunt expressis autoribus, D. Prosperus Aquitanus lib. 2. contra collatorem cap. 4. scribens, Palladius in Papa Caesario Scotorum Episcopum ordinatum, quod ipsum repetit in Chronico in conspectu Dionysij, & Florentij, & iterum in conspectu Bassij, & Antiochi, Beda tum in Vita S. Patricij, tum in historia Genis Anglorum cap. 3. ad hunc sic dicens: Hybernia longitudo, & latitudo sui habitus, & salubritate, ac serenitate aërum, multam Britannia praestat, & post pauca. Hac autem propria Scotorum est. Probus quoque & Marius Scotus, & Cocellinus, qui S. Patricij vitam scribunt, vel de eius Apostolatu ad Hybernos locuti, omnes sine haesitatione ad Scotos illum missum dixerunt. Consentit Sigbertus in Chronico sub anno 432. scribens: Caesarius Papa ad Scotos in Christum credentes Paulatum mitti primum Episcopum, post quem ad eorum ab eodem Caesario missus est S. Patricius, genere Brito, filius Conuicti, sive S. Martini Turonensis. & postea sub anno 435. S. Patricius Secunduus Hyberniae archiepiscopus aetate sua 122. in Christo quiescit. Ex recentioribus verò Giraldus Cambrensis in descriptione Hyberniae distinctione tertia cap. decimo sexto, ita inquit: Hic quoque notandum videtur, praesidio Scellae Hyberniae Monachiam obtinente, sex filius Martij Augusti in classe non modica Boreales Britanniae partes occupasse, vnde & gens ab his propagata, & significato vocabulo Scotia vocata vsque in barbarum angulum illum inhabitant. Ad stipulatur Baronius tum in notis ad Martyrologium sub die 17. Martij, tum in Annalibus tomo 5. sub anno 431. num. 188. & tomo 6. sub anno 451. n. 20. vt breuiter consulentes alios omitamus.

Porro alteram Albionis partem septentrionalem non solum à modernis, verum etiam à veteris vetustissimis autoribus vsu frequenti Scotiam nuncupatam, multis testimonijs collatis ostendit eruditissimus Iureconsultus Thomas Dempsterus Scotus, & Baro de Moresk in appa-

conu...
naste...
Beda...
to, &...
tiffin...
regno...
se pro...
simus...
Vene...
modu...
quing...
ber...
minor...
lito, C...
niam...
lum m...
lumb...
sque...
que b...
Beda...
Vene...
Episc...
ca Sc...
trion...
appel...
noci...
nach...
idque...
simo...
iteru...
quod...
lumb...
regul...
sterio...
daues...
I...
ter...
pri...
quod...
Arch...
Ponti...
Glaq...
ranen...
Katen...
fi, & I...
discip...
vique...
li Ron...
dario...
drea m...
alioru...
pata s...
gulari...
appara...
pate de...
steru...
dum f...
niu fan...
Primu...

... ad historiam Scoticam libro 1. capite 3 ad...
... ne nonnullam probanda superflue labo...
... legentes remitto.
... Vi verò illud nomen Scotiae primitus obli...
... Genitum Hyberniae an illi Britanniae parti, q...
... Scotia nunc dicitur, controuerſia est nō leuis in...
... sententiae, de qua Venerabilis Beda loco pro...
... capite 6. ita scribit: Est autem Hybernia insula em...
... vna pars Britanniae maxima, ad Occidentem quide...
... contra Aquilonem ea breuior...
... mensura sitans illius fines plurimū protenden...
... septentrionalia, quauis in g...
... ad hanc ergo vsque per...
... dicitur, perierunt in ea sibi...
... habitacionem donari. Respondabant...
... habere vsque ad mare, sed possunt...
... nos, quae non arduis eos caperet insula, sed possunt...
... quibus consilium vobis dare, quod agere v...
... Sciamus in ipsam aliam esse non procul à nostra...
... quam sepe lucida diebus de longe...
... habet abilem vobis...
... habet auxilij v...
... habitare per...
... in insula partes caperunt, nam in ista...
... Cumque vixit Pictus non ha...
... solum condicione dare con...
... in duobus, vna de scoti...
... Regem sibi...
... quae de masculina Regem sibi...
... quae dicitur quod Pictus constare esse serua...
... hoc tempore Britannia post Britones...
... Scotorum nationem in Pictorum par...
... de Hybernia progressi, vel o...
... inter eos sedes, quas haecenus...
... cui Giraldus Cā...
... ad stipulatur, nec nō...
... Anglica...
... penè verbis.

... nomen...
... ad...
... contra ab Hybernia...
... originari...
... non Hybernos, sed Boreales...
... idem Thomas Dempsterus...
... pluribus contendit. Mihi verò...
... de nomine Scotiae, & quid eo no...
... intelligant scribentes...
... huius distinctatit atigile sit...
... nomen amplius Hy...
... accipimus, sed eam lo...
... ad Septentrio...
... tum etiam vetustis...
... nuncupatur.
... nunc art...
... canonici ordinis pri...
... vera sunt, quae de Aida...
... Doctores, &...
... Septentrionalē...
... Euangelio Pictis praedica...
... ad fidem Catholicam

regio ad Historiam Scoticam libro 1. capite 3 ad quod in re notissima probanda superflua laborerent, legentes remitto.

II. Vi vero illud nomen Scoticum primitus obtigerit, an Hyberniae an illi Britanniae parti, quae Scotia nunc dicitur, controversia est non leuis inter scribentes, de qua Venerabilis Beda loco proxime citato ex historia Gentis Anglorum lib. 1. capite 1. ita scribit: *Est autem Hybernia insula omnino post Britanniam maxima, ad Occidentem quidem Britannia sita, sed fere contra Aquilonem ea breuior etiam meridiam se trans illius fines plurimum protendens usque contra Hispaniam Septentrionalia, quae quibus magis a parte interiacente pertinent ad hanc: ergo usque per orientem nauis velis, ut diximus, petierunt in ea sibi quaeque sedes, et habitationem donari. Respondébant tamen, quia non arduos eos caperet insula, sed possumus, inquit, salubre consilium vobis dare, quid agere vultis. Nos enim insulam aliam esse non procul a nostra, quae sepe lucida diebus de longe aspici solent, hanc adire si vultis, habitabilem vobis fore videtur: si qui restiterint, nobis auxiliarios venimus, itaque periret Britanniam Pictis, habitare per Septentrionalis insula partes ceperunt, nam Australis Hybernia occupatae sunt. Cuiusque viros Pictis non habentes perierunt a Scotis, ea solum conditione dave concesserunt, ut viros veniret in dubium, magis de familia regis proficiat, quam de masculina Regem sibi eligere, quod usque hodie apud Pictos constat esse servatum. Praedictis tunc tempore Britannia post Britones, et Pictis totam Scoticam nationem in Pictorum parte recepit, quod et Beda de Hybernia progressi, vel ammitti, nisi ferro sibi nec inter eos sedes, quas haecenus habent, non caruerunt. Haec Beda, cui Giralduus Cambrensis loco proxime citato ad stipulatur, necnon Henricus Huntingdonensis historiae Anglicanae lib. 3. pag. mibi 300. eisdem penè verbis.*

Ceterum contrariam sententiam, quod nomen Scoticum ex Britonibus Septentrionalibus ad Hybernos transierit, non est contra ab Hybernis ad Britones, sive ad Pictos, primosque originarios, et veros Scotos, non Hybernos, sed Boreales Britannos exiitisse, idem Thomas Dempsterus potissime allegatus pluribus contendit. Mihi verò cum ex illi dictis de nomine Scoticæ, et quid eo nomine nunc temporis passim intelligant scribentes, sua consuetudine huius difficultatis attingit sit sane nunc enim nomine Scoticæ non amplius Hybernia, ex visu loquendi, accipimus, sed eam solum Britanniae insulae partem, quae ad Septentrionem vergens tum à modernis, tum etiam vetustis autoribus probatis Regnum Scoticæ nuncupatur.

III. D. Otto quod ad praesens institutum nunc attinet, quis in hoc regno canonici ordinis primus fuerit propagator, si vera sunt, quae de Adamo, et Columba, et alijs Episcopis, Doctores, et sanctissimis viris ex Hybernia in Septentrionalis Angliam profectis, de Evangelio Pictis praedicato, et de Gente Pictorum ad fidem Catholicam

conuerfa, de Ecclesijs in eo Regno institutis, monasterijs erectis, et propagatis idem Venerabilis Beda lib. tertio eiusdem historiae cap. tertio, quarto, et sequentibus usque ad finem scribit: *Post certissimum est, paulò post B. Patricij obitum in regno Scoticum ipsum ordinem Canonicum fuisse propagatum, scilicet circa annum quingentesimum quinqueagesimum quintum, de qua re idem Venerabilis Beda lib. tertio cap. quarto in hunc modum scribit: Siquidem anno incarnationis Domini quingentesimo quinquagesimo quinto, quo tempore gubernaculum Romani Imperij post Iustinianum Iustinus minor accepit, venit de Hybernia presbyter, et Abbas habitus, et vitæ Monachi insignis, nomine Columba Britanniam, praedicatorum verbum Dei prouincij Septentrionalium Pictorum, hoc est, quae ad hunc, atque horrentibus montibus ingu ab Australibus eorum sunt regionibus segregata, &c. Et multa alia ibidem profectur, quae breuitati consulens omitto, quod apud ipsam Bedam legi possint, neque aliquem mouere debet, Venerabilem Bedam ipsum Columbam, et alios Episcopos et Doctores ex Hybernia, quibus ibi vocat Scoticam, in Angliam tum Australi, tum Septentrionalis trajectentes, Monachos, non clericos appellare, cum ex superius allegatis tum primo tum hoc secundo libro, satis conuict, sub nomine monachorum ipsos clericos canonicos comprehensos, idque ex ipsomet Beda eodem libro capite vigesimo sexto, et lib. 4. cap. 4. cuius verba femel, et iterum recitauimus, manifestissime teneamus, et quod caput est, cum ipsa monasteria à sancto Columba fundata inter collegia ordinis canonicorum regularium referantur ab Historicis, qui monasteriorum Scoticorum fundationes literis mandauerunt.*

IV. IN Regno Scoticæ fuit praecipuum, ac inter cetera canonicorum regularium collegia, cum primis illustre, quod S. Andreae nuncupabatur, quod primò in Cathedrali erectum Sixtus IV. Archiepiscopali dignitate auxit anno primo sui Pontificatus, subiectis illi suffraganeis Episcopis Glasquenensibus, Dunkeldensibus, Aberdonensibus, Muranensibus, Brechinensibus, Dumblanensibus, Rosensibus, Katensibus, Candida castris, Lismorensibus, Sordorensibus, et Insulensibus. Perseueravit in Ecclesia S. Andreae disciplina, et institutio canonicorum regularium usque ad tempora Alexandri VI. ut ex Prouinciali Romano habetur: de qua Ticinensis in dilucidario: *Archiepiscopatus, inquit, vniuersitatis S. Andreae in Scotia, cuius Prior praecedit quoscumque Abbates aliorum ordinum in toto illo regno Scoticæ, et sub illa Episcopatu sunt quinquaginta duo Prioratus canonicorum regularium: Cuius Ticinensis dictum probat in suo apparatu ad Historiam Scoticam libro primo, capite decimo quinto eruditissimus Thomas Dempsterus illius regni Gentilis. *Octuagesimum secundum (scilicet monasterium) Sancti Andreae in Fife ordinis sancti Augustini fundauit, inquit, Rex Alexander Primus. Hecior Boet. lib. 17. pag. 341. Huius Prioris so-**

lemus

icinis Conitorum regni conuentu omnes Abbates praecedeant, non modo ex veteri prerogatiua, sed & sententia Iacobi Primi Regis, contendente Abbate de Calce, vt est in Chronico lib. 6. cap. 49. notat diligens autor Augustinus de nouis Tincensis in progressu canonicorum regularium pag. 49. vt inde appareat Scotichronicum non fuisse peregrinu ignotum, nam & ille & vniuersant.

Sed & aliorum multorum collegiorum nostri ordinis inter Scotos olim consistentium idem autor ibi loci meminit, quae totidem verbis ab illo accepta, hic reddenda putamus, ommissis tam collegijs Praemonstratensium, ceteris inter monasteria canonicorum regularium illa etiam numerentur. Sunt autem sequentia:

Monasterium nuncupatum Iedwood in Clydesdale, quod ordini S. Augustini fundauit sanctus Dauid Rex. Historici vocant Iedburgu. Hector Boeth. lib. 12. pag. 264. hoc cum viginti milibus Anglorum Comes Surreax impiissimè Iacobi Quinti tempore expilauit, & deualtauit, nec loci reuerentia rapaces militum manus coercuit. clades illa contigit anno millesimo quingentesimo vigesimo tertio, iohannes Leslaus libro nono, nomen à fluuio syluam interlucet. quare melius Iedwood, quam Iedburg: sic enim Scotichronicon habet lib. 10. cap. 40.

V. Monasterium Sancti Crucis vulgò Halyrud-hows in Laudonia propè Regià Edimburgum in Sylua condita, vbi die festo S. Dauid Rex venatus à ceruo percussus, dum cornu comprehenderet Crucis imaginem, non certu cornu vidit, eodemque loco caenobium magnificentissimum erexit, & D. Augustini canonicis concessit, vt narrat illius loci Martyrologiu. Hector Boeth. Descriptione Scotiæ. Annus fundationis millesimus centesimus decimus tertius. Meminit Clemens Tertius apud Rogerum Houedenum diligentem, sed in rebus regum nostrorum mendacem scriptorem par. 2. pag. 369. Primus Abbas S. Aluinus, S. Dauidis Regis confessor. Meminit eiusdem Abbatis noster Tincensis verum non à Rege Dauid, sed à Rege Gulielmo fundatum scribit. Sed auctori Scotico, & de Scotiis agenti maior fides adhibenda.

Monasterium, quod dicitur Campus Kennethi, vulgò Cambus Kineth propè Stirlingum, ordini D. Aug. idè Rex fundauit. Hector Boeth. ibid. nobile morte, & sepultura Iacobi III. Regis. Leslaus lib. 8.

Monasterium Insule mislarum in Stratherne ordini S. Aug. fundauit Gilbertus Comes Stratherniz, vt in carta originaria continetur. Boeth. lib. 14.

Monasterium Emonia Insule ordini S. Augustini fundauit Rex Alexander I. cognomento Ferrax. Hoc historijs asseruandis, ac publicis Regni monumentis reponendis dicatù. Hector Boeth. Scotiæ descriptione.

Monasterium Scotie in Gauure ordinis S. Augustini fundauit Rex Alexander I. & S. Trinitati & S. Michaeli dicauit, cuius meminit Bulla Pape Clementis III. apud Rogerum Houedenum par. 2. Historiæ pag. 369. Hic lapis fuit fatalis coronidis Scotiæ Regibus, à regni principio veneratione summa habitus, Hector Boeth. lib. 12. pag. 264. lapidi ex Agypto, vt fabulantur, allato hic vericulis inerant.

Ni falsis fatum, Scoti quæcumque locaturo

Inuenient lapidem, regare tenentur ibidem.

Monasterium Insule Mahomo canonicorum, vt puto, regularium.

Monasterium Orneley in Insula ordinis sancti Augustini fundauit S. Columba. Leslaus. Hic S. Buonis cognomento Baridi corpus, & opera religiosa cura asseruabantur.

Monasterium Insule S. Mariz in Galweia ordinis S. Augustini, Cella S. Crucis multis reliquijs nobilitatur.

Monasterium Insule S. Colmoci ordini S. Augustini fundauit Mardocheus Comes de Monteth.

Monasterium Maij in Insula ordinis S. Augustini Cella S. Andree S. Adriano Martyri sacrum. Hector Boeth. lib. 6. pag. 206. multorum martyrum à Danis caesorum corporibus facta.

Monasterium Insule de Læuin ordinis S. Augustini, Cella etiam S. Andree S. Philano dicata ad quem creberrimi tota insula concurrit, & peregrinatio posterioribus etiam temporibus, custoditæ Mariz Regine durissima.

Monasterium Reslennot in Augusta Abbatia, vt puto, ordinis S. Augustini Cella de Iedwood, sed de hoc delibero.

Monasterium Monimusk in Mar ordinis S. Augustini, fundauit Episcopus sancti Andree.

Monasterium Lochthay in Mar Ordinis S. Augustini. Cella Sconz.

Monasterium Insule Lonæ ordinis S. Augustini, qui ferunt Rochetum, ait Polychronicon Fundator S. Columba, vt aiunt, quis dotari, non reperio. Hæc omnia habentur ex Thoma Dempstero.

Monasterium insule S. Columbe in Episcopatu Dunkeldensi ordinis S. Augustini, ex libro taxarum Cameræ Apostolicæ.

Monasterium dictum Scowce in Episcopatu Glasqueni Prouinciæ S. Andree ordinis S. Augustini ex libro taxarum.

Monasterium dictum de Picienne Prioreta in Archiepiscopatu S. Andree ordinis S. Augustini. liber taxarum Apostolicarum. In eodem Archiepiscopatu alia non pauca collegia canonicorum Regularium tempore Innocentij III. Pontificis fuisse, illius literæ ad Episcopum S. Andree datæ indicant, quas lib. 1. pag. 280. videre potest.

280. videre potest.

De Ecclesijs, & Monasterijs Ordinis Canonicorū Regularium Anglicanis.

Vice est Iocellinus monachus in Vita sancti Patricij cap. 167. Beatum illum virum secundò Roma in Hyberniam reuertentem in suo regressu per aliquod temporis spatium in Britannia, que illius natalis fuit patria, quorū, monasteria multa fundasse, & alia à Patricio delicta per eum reparata, monachorumque institutum secundum formam religionis, quam ipse præxerat annuentibus replicuisse. Sed de venerabilis Bedæ locis proximo capite notat in primis lib. 3. cap. 3. de Episcopis, & alijs sancti Doctoribus ab Oswaldo Rege Anglorum in Scotia sive Hybernia in Angliam alacris discessisse, nec in totum exortitur: idem ergo Oswaldo rex ibi Regem suscepit desiderans totam, cui ipsi cap. 1. gentem sancti Christiana gratia induci, ut eorum mentibus in expugnanda barbarie tenebris, usque ad maius usque Scotorum, inter ipsos, usque baptisatum sacramenta cum ipsi qui iam tunc, multum confectus erat, petens, vt sibi presertim, antea, cuius doctrina ac ministerio gen-tem baptisatum Anglorum, Dynastia fieri, & dona dis-tribuit, usque sacra, Neque aliquando tardum, postmodum, propterant, vcepti namque Pontificem, libere, seruo, mansuetudinis, ac pietatis, & modestiam ream habentemque, cum Dei, quamuis non sine sanctam scientiam, & infra. Veniente igitur ad hunc Episcopum, hunc locum sedis Episcopalis in insula Iudithensis, vbi ipse peribat, & infra, hunc caput plures per dies de Scotorum regione, in Britanniam, atque in illa Anglorum Provincia, quibus regnauit Oswaldo, magna deuotione, verum, hunc prætor, & credentibus gratiam baptisati, quocumque erant sacerdoti, & ad ipsi, ministrare. Cuiusmodi erat ergo Ecclesiæ per loca, consistebant ad vniuersum verum Dispositi gaudentes, donabantur, hunc hunc possessiones, & certioria ad instituentia, hunc hunc materiam studij, & obseruatione disciplina, regulari, cum manu acchi, et ant maxime, qui ad vniuersum reuerant, monachus ipse Episcopus Eudanus in toto libro, & sequentibus proficitur. Ex quibus clare liquet, in Occidus saltem Anglorum Prouincijs Hyberniam aspicientibus, canonicorum institutionem tuam per sanctum Patricium, qui in ea Britannia regione natus fuerat, vt per illius discipulos, est eius obitum longè ante Oswaldum in Angliam aduentum, fuisse plan-

tatam
gatam
C
rum
deleg
Ang
Apost
centu
flic
cano
ipfl
nibu
prop
inflit
terni
quiti
non de
autor
stere
ha fuit
qua pos
omnia
orden
Ne
ricis, f
Bened
gustini
pro cl
ensis M
nienifi
ducti,
rum r
sium f
iple G
nastic
qui no
Grego
cleric
monac
coloci,
no ell
genius
gula res
ginario
D. Greg
ipfis elo
ordini,
in Alex
stitor,
piscopi
memoria
vixit Ge
nne Gre
rationem
toti. & m
S
tant
ensis, a